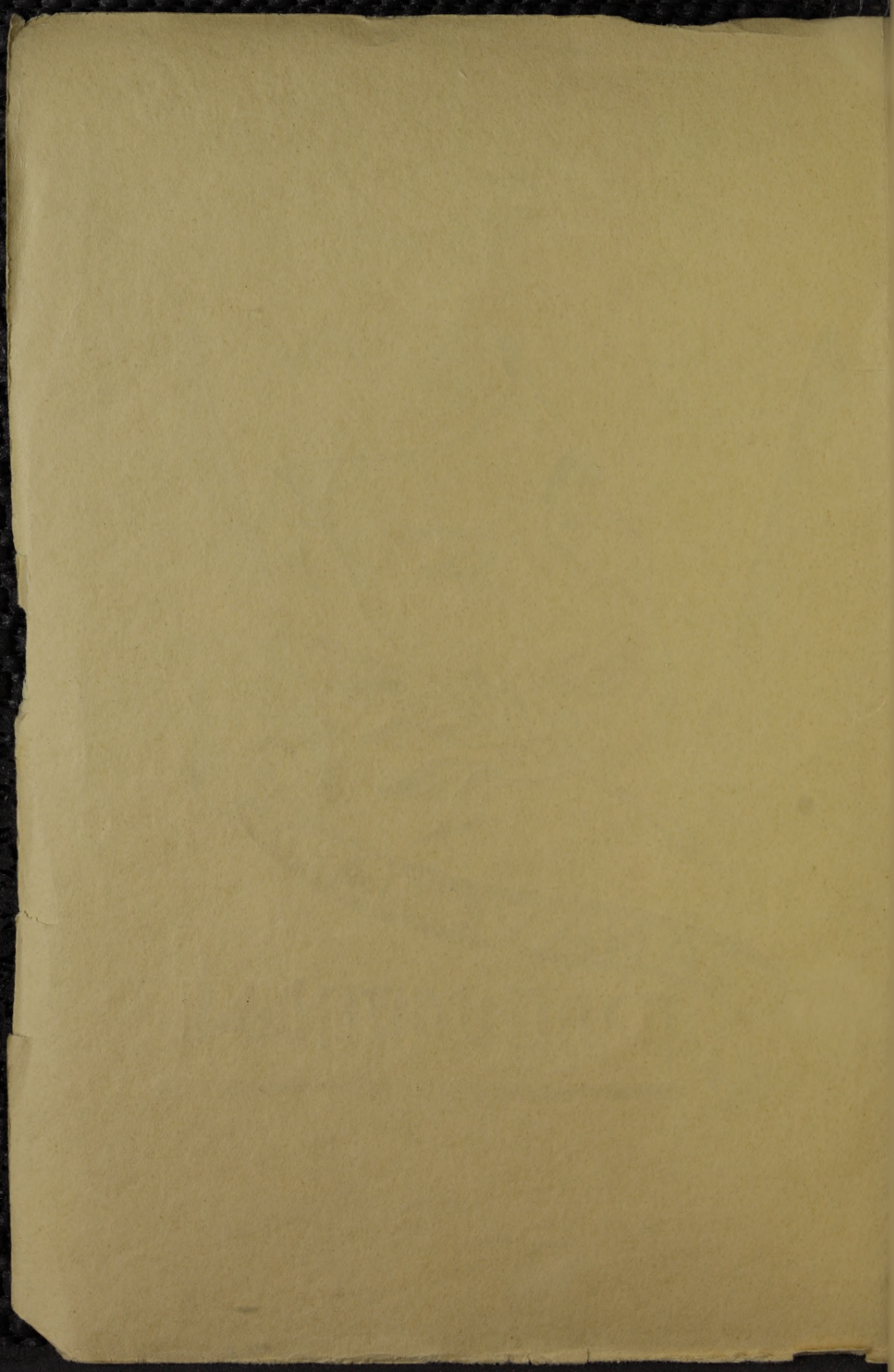
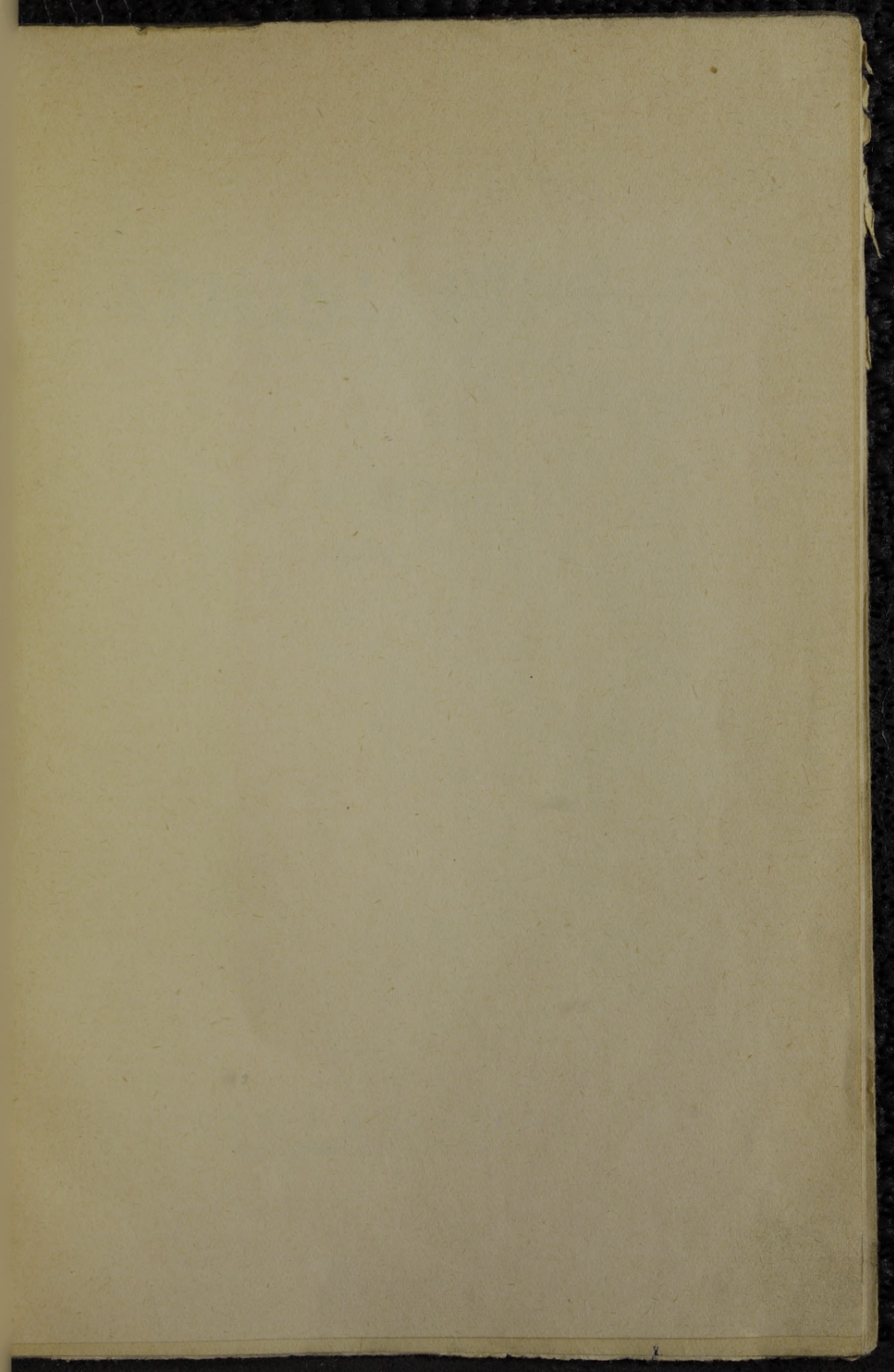

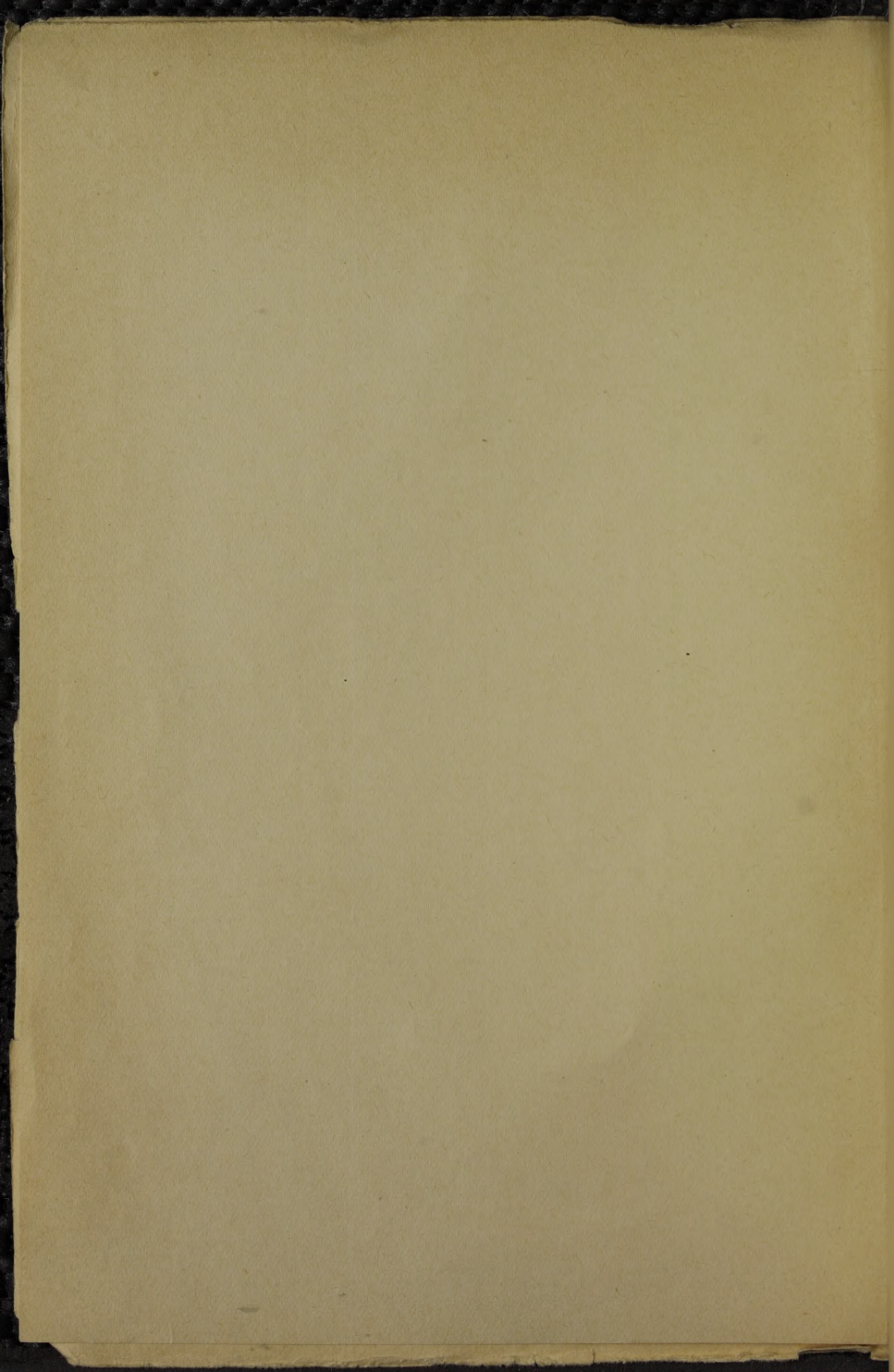
1500

Atmums pipe

L 62-3
51

52
L
79

ATMIŅU PĪPE

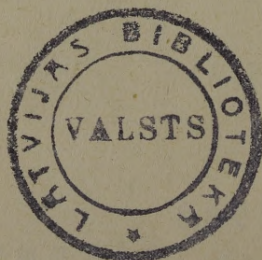
JĀŅA VEINALDA
piemiņai

1938
IZDEVIS A. JESSENS
Rīgā, Jumaras ielā Nr. 18

P-1

L. V. B.
bn. 354259 ✓

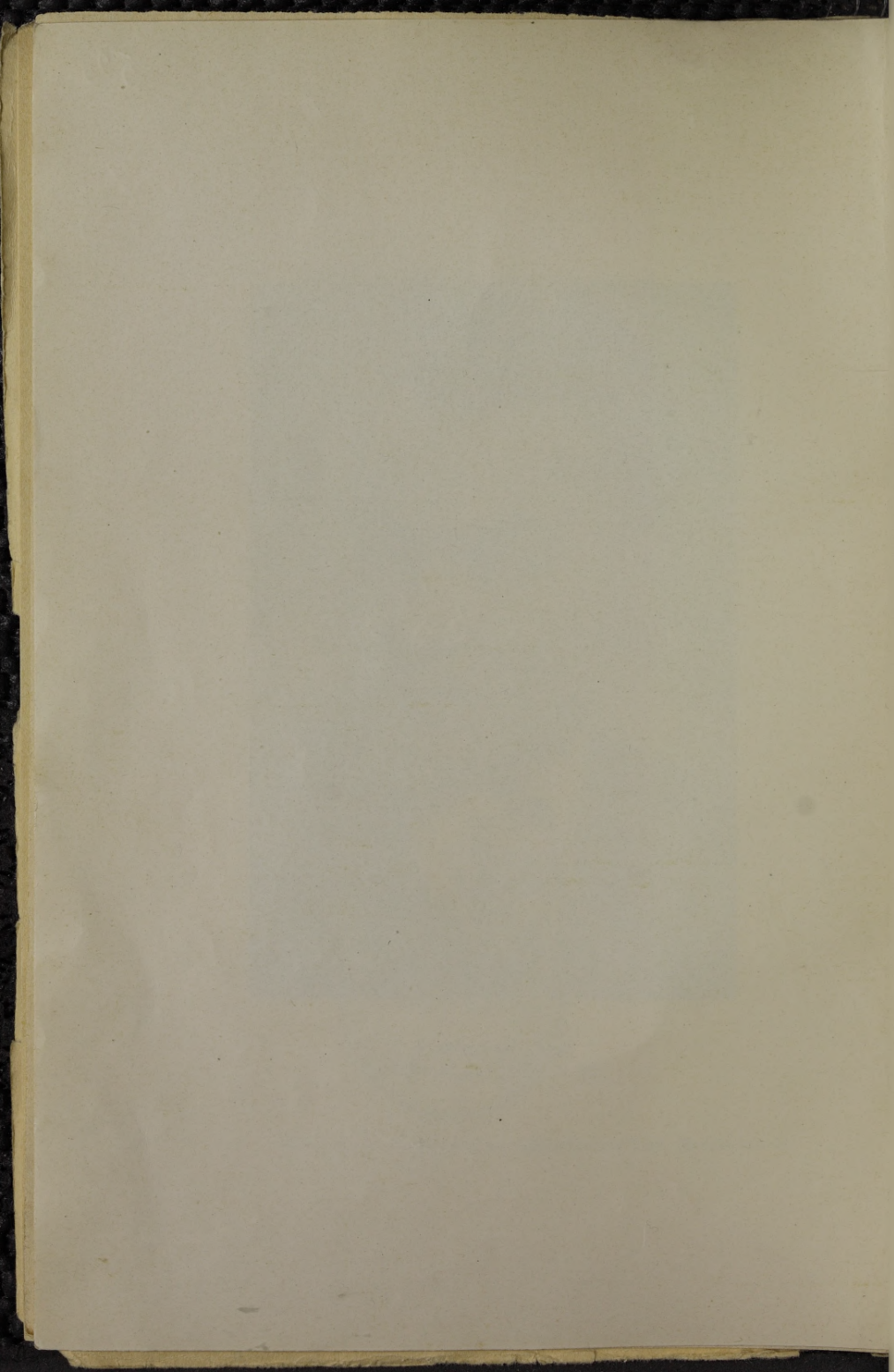
030904646

Piņiņa un Umaņa grāmatu un nošu spiestuve Rīgā, Marijas ielā 18.

Jānis Veinalds †
(23. V. 1907.—21. IX. 1937.)

IEVADAM.

L'homme a, pour payer sa rançon,
Deux champs au tuf profond et riche,
Qu'il faut qu'il remue et défriche
Avec le fer de la raison;

.....
L'un est l'Art, et l'autre l'Amour.

(Baudelaire.)

Kāds nolūks šai grāmatai?

Atklāt jaunu zvaigzni pie mūsu jau tik košām dzejas debesīm? Atklāt, kādā vēl nebijušā, jaunā izteiksmē, jaunā ritumā, mūžīgās dzīves trauksmi?

Nē, lasītāj.

Pāršķelt nezināmības bezgalīgo, baigo tumsu ar kādu jaunu prometejiskas idejas dzirksti, kas mums ļautu skatīt un saprast jaunu pasauli, vai pasaules daļu?

Nē.

Varbūt, izpētīt, izskaidrot liela, vienreizēja skatuves mākslinieka - aistēta oriģinālītātes noslēpumu, noslēpumu, ar kuŗa palīdzību tas mācējis mūs, skatītājus, izraut vairāk kā kuŗš cits no sājpu,

grūtsirdības, vai gaŗlaicības varas, ļaujot mums dzīvot dziļāki un plašāki nekā to ikdienā spējam vai mākam?

Nē, lasītāj, arī nē.

Šis grāmatas vienīgais nolūks ir neļaut galīgi izsīkt aizmirstības sausajās smiltīs mūsu īsiem atmiņu strautiem par mīļu cilvēku, sirsnīgu draugu, bez viltus un ļaunuma, par ierindas aktieri, kas centies godīgi, sevi netaupot, ar visu savu jauneklīgo sirdsdedzi, kalpot mākslai un mums.

*

Šī atmiņu grāmata mums līdz ar to atklās vienu no tām daudzajām skatuves dēļu «nezināmo kareivju» nemierīgajām, pilnību alkstošām dvēselēm, vienu no šo «mazo» lomu aktieŗu pulka, kurus ikvakarus redzam, rampas gaismā, pildām savu grūto pienākumu, bet kuŗu personīgā dzīve, kuŗu tieksmes, vēlēšanās, alkas, prieks un asaras publikai — tas ir tev un man lasītāj — arvien paliek apslēpti, līdz kamēr kāds traģisks notikums pārplēš viņu personīgo dzīvi aizklājēju priekškaru un parāda, ka arī viņi ievainojami, ka arī viņi ir cilvēki, kuŗiem nekas cilvēcīgs nav bijis svešs, nekas cilvēcīgs nav ticis aiztaupīts un kuŗu skatuviskais smaids varēja slēpt smagu, iekšēju, izmisuma cīniņu.

Un kas zina, vai šie ļaudis, kas ik vakarus citu lomu tēlojot, ik vakarus maskā un citā tērpā uzstājoties, nejutas lielā skatītāju kolektīva priekšā, no kuŗa tos atdala tikai daži soļi, daudz vientuļāki nekā mēs, kas katrs tēlojam tikai s a v u lomu?

«Es alkstu, alkstu cilvēka!» saka Jānis Veinalds savās atstātās piezīmēs. «Sapņotāj, vai tu saproti, ko nozīmē būt vienam? Tu teiksi: Dievs arī bija viens un bija liels. Jā, jā. Viens un liels. Bet es pat ticu, ja Viņš bija cilvēku līdzība, tad Viņš bija nelaimīgs, ļoti, ļoti nelaimīgs. Nav lieļakas tragēdijas kā būt vienam.»

Jauneklis vēl nav iegājis tajās sfairās, kur at-aust šī patiesība, ka radīt kaut ko ievērojamu cil-vēks spēj tikai s e v ī, savā vientulībā iegremdējies, ka isto r a d ī b a s prieku spēj baudīt tikai tas, kas vientulības nebaidās. Ne velti romieši to sapratuši, sastādot vārdu egregius — ievērojams — no «e» — ārpus un «grex» — bars; tā tad — ārpus bara. Vēļ viņš gaida pestīšanas no cilvēkiem, vēļ viņš cer no tiem saņemt visu pēc kā tam slāpst: dižuma, skaistuma, gudrības, mīlestības. Un lūk, bez šī iedomātā drauga dižgara, bez šī h o m o s a p i e n s tam liekas dzīvot grūt.

Taču, nedomāsim, ka aktieris sava amata dēļ vien jau būtu notiesāts uz mūžīgu vientulību, un piekalts uz mūžiem bieziem Raudu mūžiem, ka tam sejā nekad neiezib aprīļa saules stars. Nē. Bet visu, ko dzīve mums sniedz, visu to aktieris var-būt uzņem ar jūtīgāku dvēseli nekā pārējie mirstī-gie, jo tas pēc profesijas spiests savas jūtas lauzt, pacelt un gremdēt daudz biežāk nekā vienas lomas tēlotāji.

Tā Jānis Veinalds raksta:

«Es patlaban domāju, cik mana sirds ir pilna dažādām savādībām: vienu brīdi tai liekas, ka pa-saulē ir tikai sāpes un galvenais sāpju mājoklis —

es. Bet brīdi vēlāk tā dzied, un tai liekas, ka zeme ir laimīgo pilsēta un vislaimīgākā iela šai pilsētā pieder man. Un atkal brīdi vēlāk viss pārmainās un tad liekas, ka visa pasaule ir neizpētīts tuksnešis, kuŗa vidū dzīvo viena nepazīta sirds.»

Te atkal kādā, māsai rakstītā vēstulē: «Dzīve ir skaista, tik pašiem vajag prast ar prieku vadīt dienas. Ir daudz ilgošanās, meklēšanas, sapņu nemiera... Viss tas paceļ pāri sekļajai ikdienai. Un tas mūžīgais nemiers, tas kristalizē dvēseli, jo straujie ūdeņi ir vienmēr tīri, bet mierīgie — sastāvējušies ir duļķaini.»

Viena raksturīga īpašība vēl piemita mūsu draugam, īpašība, ko varētu apzīmēt vai par nacionālu, jo tā saskatāma visas mūsu jaunatnes labākā daļā — tieksme uz augšu, tieksme pēc pilnīgākas, bagātākas garīgās dzīves, pēc skaistuma, pēc tik daudz apdziedātām «tālēm».

«Tik mūžam nemierā pats ar sevi. Nekad nav diezgan. Nekad nepietiek. Nesi šo nemieru krūtīs un tiecies uz augšu. Nojauci visus tiltus aiz sevis, lai nav jāiet atpakaļ, uz leju. Tikai augšā, kalnos, tur ir saule un plašs redzes aploks uz pasauli,» raksta viņš māsai.

*

Katrs ilgāku mūžu nodzīvojis un šī vārda cieniņš cilvēks zinās, ka mūsu dvēselē deg divas liešmas, mājō divi pretēji instinkti — no vienas puses kāda ganimediska pasīvitāte, kas atveŗ mūs jūtu paisumam, baudai, sāpēm, bezmērībai, paisumam,

kas spēj mūs aprakt savās trakojošo viņu šlakās un par kuŗu mēs, pa laikam, līdz ar Verteru varē- tum teikt: *ich unterliege unter der Gewalt dieser Erscheinung*; bet no otras puses kāda plas- tiska Prometejiska griba, kas vēlas satvert, apval- dīt, veidot ārējo pasauli. Nevis vairs ļauties, bet ļaut, nevis vairs tikai saņemt, bet arī dot, pa- šam radīt. Vairs neļauties nesties no bezmē- rības, no bezgalīgiem jūtu plūdiem, kas velk cil- vēku uz pašiznīcības atvāriem un atrauj no īste- nības, bet izlietot dvēseliskos spēkus, lai pārkār- totu, mērotu un veidotu meistara darbu uz cietas patiesīguma klints, darbu, ko vairs neviens bēgums nespēj aiznest.

Bet te jāpasvītrot, ka vienīgi tas, kas savā jau- nībā nav baidījies jo plaši atvērt savus logus vi- siem dzīves vējiem, visām vētrām, visām kaislībām, gaišai dienai un tumšai naktij, vienīgi tas var die- nās kļūt par meistaru. Un lūk, Jānis Veinalds bi- jis viens no tiem, kas gribējis visu izjust, visu ap- tvert, visam atdoties. Taču, viņa dzīves ceļš bijis par īsu, lai iemācītos šo mīlzīgo visumu, šo šūpo- šanos starp pārjūsmu un izmisumu ierobežot ar gribu un mēru. Tādēļ arī viņa dzejoļos atrodam tik daudz solītājus dzejiskus fragmentus, kas lie- cina par to, ka dienās no viņa drīkstēja sagaidīt daudz lielāku *m a e s t r i a*.

*

Šis ievadam veltītās rindiņas nav rakstītas kā nekrologs, to nolūks nav uzburt efeju stīgām ap- vītas salauzta kolonna, sēru vītoli, vai melno cip-

rešu siluetu rindas un atgādināt nāvi, bet gan drīzāki atgādināt dzīvi, visu uzvarētāju dzīvi.

Šīs rindiņas rakstot mēs domājam par kādu jaunu māti, kas dzīves lielajā cīņā palikusi gluži viena, par kādu puisēnu, dažus mēnešus vecu cilvēciņu, kas katrā savā lallinājumā teic pateicību dzīves lielam noslēpumam. Mēs rakstām šīs rindas, lai izpildītu Jāņa Veinalda atraitnes vēlēšanos, mēs rakstām šīs rindas domājot par viņa mazā dēliņa Jāniša vēl neapjēgto dziesmu dzīvei.

*

Jāņa Veinalda šūpulis kārts (1907. 23. V) mūsu skaistajā mistiķu zemē, Latgalē, Rēzeknes pagasta Ribaku mājās, ar zilo Baļotas ezeru vienā, un baltu, tālēs aicinātāju ceļu otrā pusē. Pa šo ceļu to jo drīzi svešumā aizrauj pasaules kaŗš, jau 7 gadus vecumā, līdz ar tūkstošu tūkstošiem latvju tautas piederīgiem.

Cik drūms bijis šīs bēgļu Golgatas lielceļš, redzam no kādas Jāņa Veinalda piezīmes:

«Bija dienas,» raksta viņš, «kur nācās apskaust pat suni, kas tagad dzīvo pie mūsu saimniekiem labāk nekā mēs toreiz.»

Un kamēr tēvs augu dienu aizņemts darbā, mazais zēns ar brāli, mātes labsirdību un visupiedotspēju izmantodams, dodas nebeidzamos klejojumos pa Nevas karalienes, Pēterpils ielu ielām, iepazīstas ar skrandainiem ielas puikām un sacenšas ar tiem visādos niķos un stiķos.

Taču šī čigāniskā brīvība, šī izlaistība un visas šīs mazās puiciskās dēkas nespēj aplāpēt latvju

zēnā dziņu pēc izglītības un gatavību nolikt kairinātāju brīvību pie stingru disciplīnu prasītājas dieves Scientia altāra.

«Lai arī dzīvoju visādu «pašpuiku» dzīvi, tomēr viena kvēloša dzirksts, kas dega manī, jau no pirmām apzinātām dienām, vēl nebija apdzisusi — tā bija cenšanās pēc izglītības, pēc skolas,» stāsta viņš.

Abi mazie klaidoņi kādā sirojumā nejauši sastopas ar latviešu skolniekiem, kas tiem pasaka savas skolas adresi un nākošā rītā jau abi zinību alcēji sēd rātni uz skolas sola un pāriet beigās arī uz dzīvi skolas bēgļu bērnu internātā.

Tad nāk lielie juku laiki ar ugunsgrēkiem, nemieriem, badu, un zēns, savu nemaldīgo dzimtenes ilgu vadīts, visas malu malas izbraucis, beigās nokļūst tēva sētā.

Pēc gaŗiem prombūtnes gadiem arī pārējie kur kuŗais izklīdinātie mājenieši atgriezuŗies vecajā, bet tagad pagalam nopostītā ligzdā. Visa dzīve nu jāsāk no gala, un līdzekļu tik maz, ka Jānim tikai pēc trīs dienu ilgas lūgšanās un lielām asaru straumēm, izdodas izdabūt no tēva atļauju doties uz skolu. Taču, trūkums kā neatvairāma ēna turpina sekot zēnam:

«Visur, kur vien savu dzīves grāmatu pašķīru,» saka viņš, «man rēgojas pretīm ugunīgie burti: **T r ū k s t l ī d z e k ļ u.**

Tad nāca tēva pēkšņā nāve, vēl lielāks posts un liels lūzums zēna dvēselē: «Es pārvērtos,» saka viņš, «par asaru princi.»

Pēc Variēšu 1. pakāpes pamatskolas beigšanas — un pēc cik pūliņu un labu cilvēku piepalīdzības! — Jāni nodod Krustpils pilsētas II. pakāpes pamatskolā, kur, stāsta viņš, «ar lielām pūlēm sitos, bet pilnīgi nepabeidzu 2. klasi,» jo kāds pārprattums, kāda liela netaisnība to izrauj no skolas. «Es cīnos, cīnos! Lai visi arī min mani kājām, es tomēr izcīnīšu, jeb kritīšu, kritīšu. Es nonāvēšos.» Bet tūdaļ dvēselē saslienas labie spēki: «Nē! tik glēvam gan negribas būt.»

«Nezinu vai turpmāk nāks vēl tumšāka dzīve? Bet līdzšinējā dzīvē tik tumša brīža gan vēl nav bijis kā tagad.

Atliek tikai uzvarēt!»

Šiem vārdiem arī beidzas Jāņa Veinalda 1925. gadā rakstītā plānā burtnīciņa ar virsrakstu «Mana autobiogrāfija».

Šajā pat gadā tas pārnāk uz Rīgu, iestājas Zeltmata drāmatiskos kursus un vēlāk tiek uzņemts Dailes teātra vienreizējos trīsgadīgos brīvkursos, kur jau 21. novembrī, pirmo reizi, K. Ābeles lugā «Ligatūra», redz mūsu publiku no Dailes teātra skatuves.

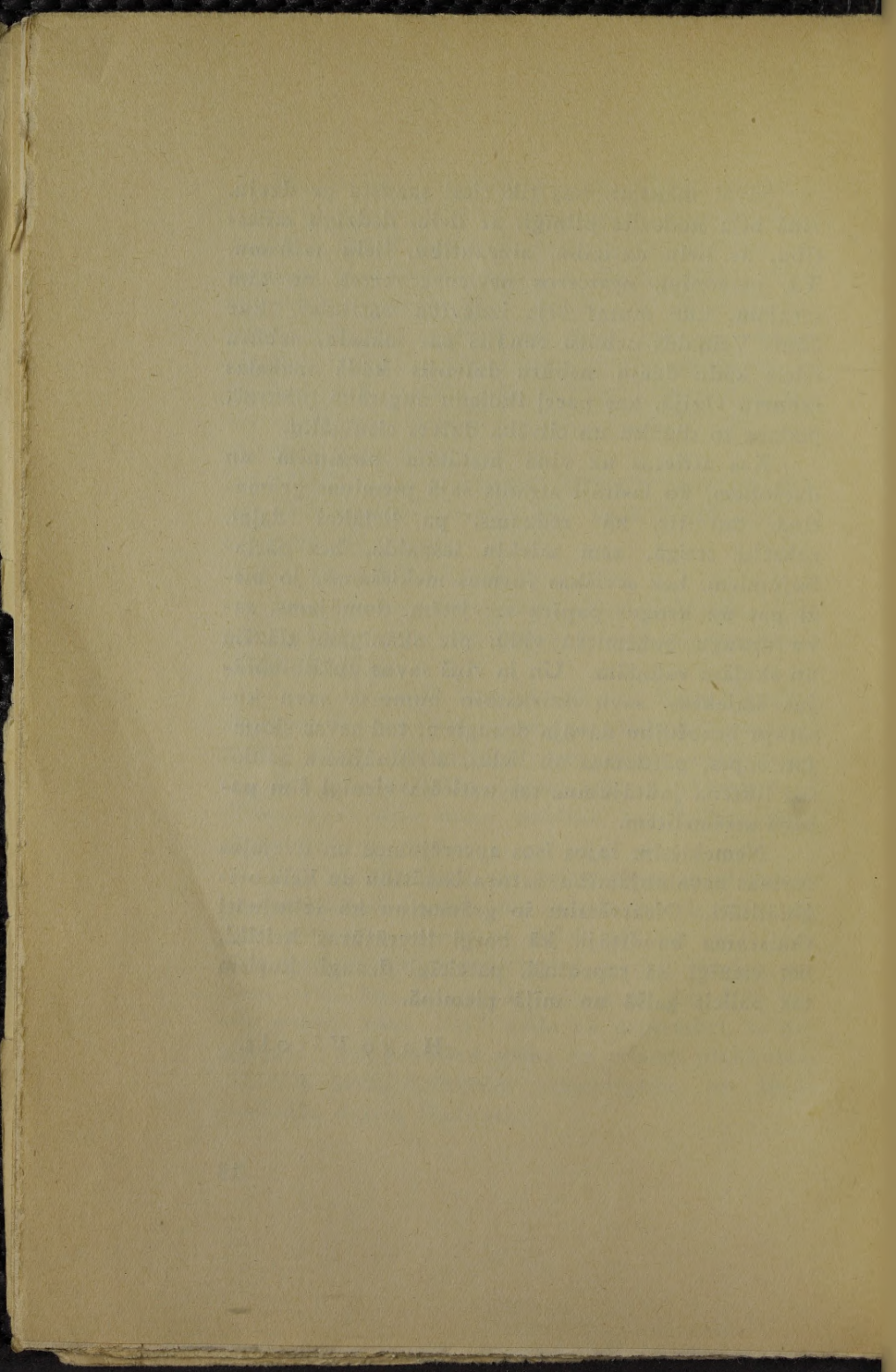
Tā, vēl trauksmi un brāzmainus meklējumus pārdzīvojošais jaunais un īpatais teātris top par Jāņa Veinalda skolu un dzīvi, kļūstot par visu viņa ilgu piepildījumu, vienīgo mērķi, vienīgo patieso esību, kur tas mācās saņemt un dot, līdz kamēr pēkšņa nāve, 1937. gada 21. septembrī, to nenosauca pilnā jaunības spēka un talanta plaukumā, vēl tālu savus kalngalus nesasniegušu, no lielās traģiskās dzīves skatuves.

Savai mākslai, kas tik cieši saauستا ar dzeju, viņš bija nodevies pilnīgi, ar lielu, dedzīgu mīlestību, ar lielu uzticību, aizrautību, lielu sajūsmu. Tā, personīgi, neatceros nevienas reizes, no tām retajām, kur mums bija izdevība satikties, kur Jānis Veinalds nebūtu runājis par mākslu, nebūtu teicis kādu dzeju, nebūtu dzīvojis kādā mākslas izburtā vīzijā, kas paceļ ikdienu augstākā plāksnē, padara to dižāku un cilvēka dzīves cienīgāku.

Kas attiecas uz viņa atstātām piezīmēm un dzejoļiem, ko lasītāji atradīs šajā piemiņas grāmatīnā, tad tie, kā redzams, pa lielākai daļai, rakstīti steigā, zem mirkļu iespaida, bez pārļobojumiem, bez sevišķas formas meklēšanas, jo bieži pat uz krogus papīra servjetēm, domājams, savu draugu bohēmiešu vidū, pie skanīgām glāzēm un skaļām valodām. Un ja viņš savus apžilbinātājus smieklus, savu dzirkstošo humoru, savu kūstātāju bezbēdību dāvāja draugiem, tad savas skumjas, sāpes, pārdomas un lielos, atrisinājumu gaidošos likteņa jautājumus tas uzticēja vienīgi šim pāpīru strēmēlītēm.

Nemeklēsīm šajos īsos apcerējumos un dzejoļos formas nevainojamību, satura bagātību un lielu oriģinālītāti. Neatvērsīm šo grāmatīņu kā izlutināti skaistuma baudītāji, kā bargi literātūras kritiķi, bet vienīgi kā saprotoši, pateicīgi draugi, kuņiem tas palicis gaišā un mīlā piemiņā.

H u g o V ī t o l s.

---

*

*   *

Rudens novakars gulās pār Žeņevas namiem. Tautu savienības staltajā pilī tikko bija noslēgušās komisiju ieilgušās sēdes, un viņu dalībnieki ar vienīgo Žeņevas autobusa līniju traucās atpakaļ uz pilsētu, pie miera.

Pārkāpis savas viesnīcas sliedzi, devos pie sava pasta plauktiņa pēc jaunākām ziņām no dzimtenes. Svešumā tās gaids ar lielu nepacietību. Svešumā dzimtenes notikumi atmirdz savā īpatnējā spektrā, attāluma prizmas pārveidoti.

Paņemu laikrakstu paku. Turpat vestibila stūrī ērtajā klubkrēslā sāku tos šķirstīt. Lasu virsrakstus, lasu saturu. Te — kāds virsraksts...

Vai tas var būt? — Jānis Veinalds... šis dzīves priecīgais, smaidīgais zēns. Jautrības un sirsnības iemiesojums. Vēl vasarā bijām kopā, vēl nejauši tikāmies vilcienā ceļā uz Krustpili, kur Janka devās kā kāda uzdevuma režisors. Mans ceļa posms līdz Pļaviņām pagāja nemanot, jo Janka bija īsti pavasarīgs, kā vienmēr, kad esmu to sa-

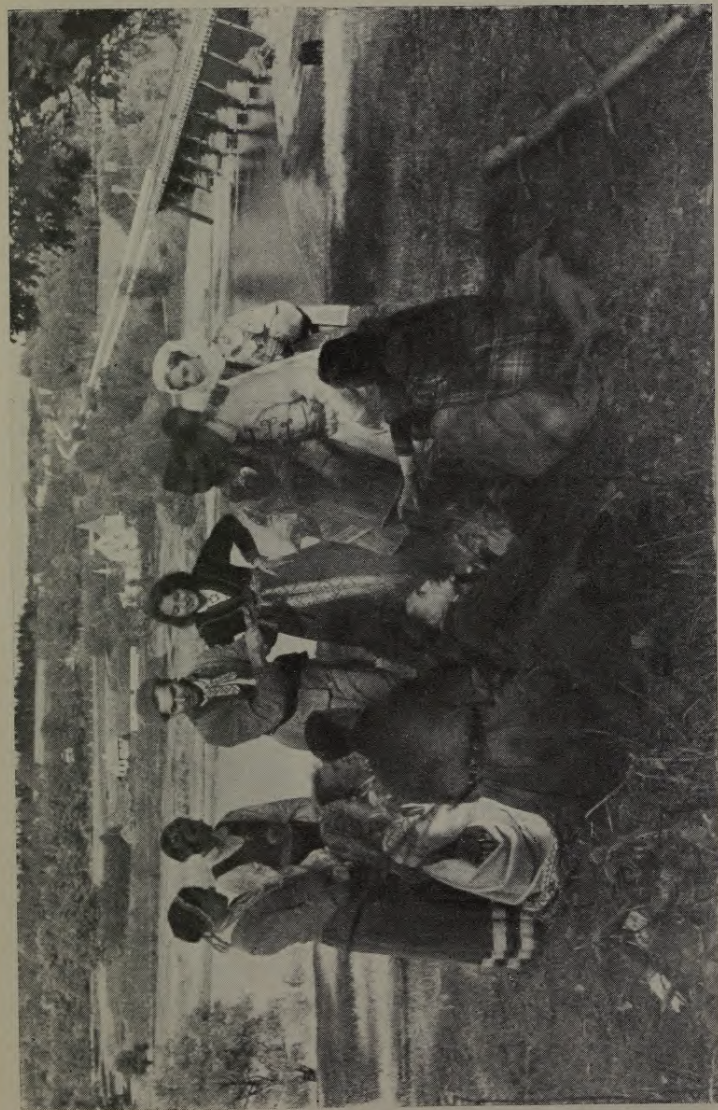
stapis, vienalga, vai tas būtu bijis Dailes teātra sarīkojums, vai citur kur.

Cik sen, kad kopā bijām filmēšanas izbraucienā Murjanos? — Janka kā «bāleliņš» bija brašs un liksms. Toreiz izdarītie foto uzņēmumi tagad parādās visdažādākos ārzemju preses izdevumos. Par stalto latviešu tautas dēlu priecājas simti un tūkstoši, kas šos laikrakstus un žurnālus šķirsta, — priecājas, nenojaušot, ka sirsniņos sejas pantus jau klāj nāves bālums, un izgaisis uz visiem laikiem saulainais smaids.

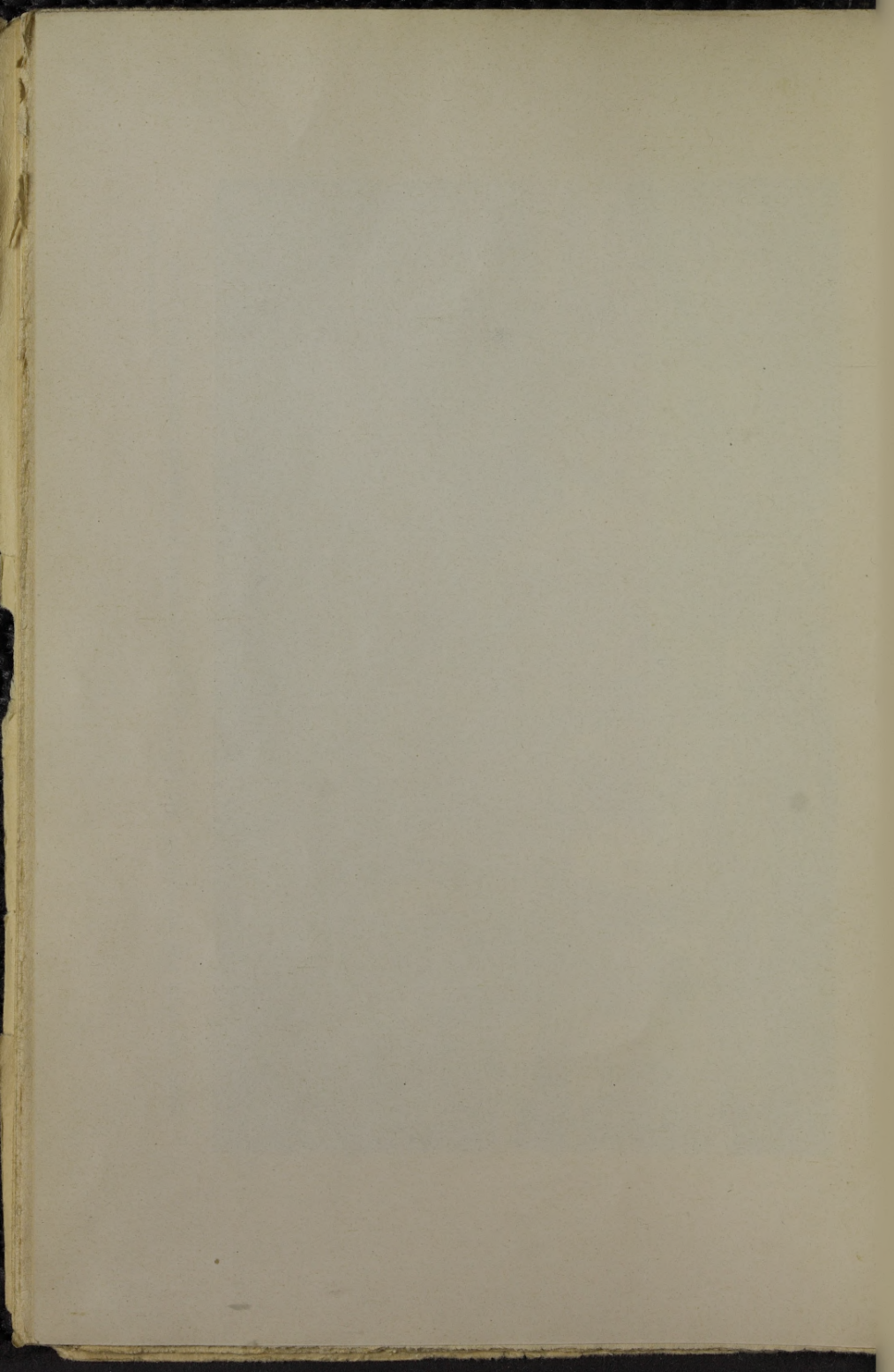
Kamdēļ tas bija vajadzīgs? — Dievi un sentēvi latviešu zēnu bija bagātīgi apveltījuši dotībām, kas tam pavēra skaistu dzīves gājieni. Gājieni pa radošās mākslas ceļiem uz slavas augstumiem. Gājieni, par kuŗu sapņo tūkstošiem jauniešu, bet kas tikai nedaudzajiem, dabas dotību apveltītajiem paveŗas. Un pēkšņi...

Gribējās man tajā vakarā no visas sirds draudzīgi, bet stingri sarāt Janku: tā tu nedrīkstēji darīt! Tik daudz trauksmes tavā šūpulī bija ielikusi Laima, — tev tā bija jāpārvērs vērtībās! — Un ja arī brīžiem šķiet smags un režģu pilns dzīves gājiena samezģojums, — vai mēs drīkstam no tā vairīties, vai mēs drīkstam dzīvi atmet kā nevērtīgu liktenbalvu un iegrīmst nirvānā? — Visi mēs tur kādreiz izzudīsim, bet pirms tas notiek — jāizpauž sevi. Darbīgajā un kustīgajā dzīves skrējienā tev bija ļauts skaistas līnijas, vērtīgus tēlus veidot, bet tu atmeti tam ar roku acmirklīgas iegribas apmātībā. Nebija labi tā, mīlais Janka!

Visvalds Jankaus.

Jānis Veinalds pie ugunsкура, Murjānos, Ārietu ministrijas kultūrfilmas uzņemšanas laikā.
V. Jankeva uzņēm.

---

*

*   *

Man atmiņā kāds rīts, kad ar Jāni Veinaldu, no radiofona nākdami, iegriezāties pie viņa mājās. Pirmo reiz viņš bija runājis izplatījumā un bija manāmi pacilāts. Bija skaisti ar viņu pavadīt kopā dažus brīžus, jo sevišķi tad, ja pagādījās kādreiz būt bez omas.

Šķirstījām albumus. Uz mums runāja tas Jankas dzīves posms, kad mēs vēl viens otru nepazinām, kad Janka vēl nepazīna pilsētu un divaini skanīgās ielas.

Te bija lauki. Ziedošas ābeles. Ezers. Te Jānis no niedrēm pašdarinātā jostā zvilnēja ezera krastā smaidošs un noslēpumains kā kāda būtne, kam sakars ar visu un neko. Lūk atkal Janka ziedošu koku ielenkts. Mani pārsteidza šo uzņēmumu vienkāršība, atšķirība no parastajiem:

te nav meklētas pozas vai tendences. Fauns! Draiskulīgs, līksmojošs mežainis.

Cits albums. Jau pazīstamas sejas. Arī Janka te fiksēts lielos vairumos, bet tā nu jau ir cita seja. Te, zināms, ir jau arī profesionāla poza. Šie uzņēmumi runā citu valodu.

Skumjas acis... Uzacis à la Duze... No kurienes šī maiņa? šis stingums? Asfalts, man iešaujas prātā. Ziedošs maurs ir apmainīts pret asfaltu.

Un tai agrā rudens rītā, kad Janka bija beidzis būt... bija beidzis smaidīt kā pārgalvīgs fauns... bija beidzis raudāt kā grieķu tragiskā maska, man atkal ienāca prātā: asfalts!

Un tagad, kad es skaidri zinu, ka asfalts salauza viņu, man gribas pārcelties domās uz ezeru, kur niedres līgo, kur ievas ziedos līkst, kur kāda dvēsele, atraisījusies, gaviļē ziedošā dabā.

E m i l i j a B ē r z i ņ a.

---

*
*   *
*

Ir aktieŗi, kas reprezentē savas paaudzes jaunatni un iemieso viņas dziņas, gaidas un centienus. Tāds jaunatnes pārstāvis bija traģiskā nāvē mirušais Daiļes teātra aktieris Jānis Veinalds. Savā īsajā mūžā viņš nepaguva izcelt un pienācīgi izkopt savas neapšaubāmās aktieŗa dāvanas, bet visi tēli, ko viņš radīja, ir apdvesti ar trauksmīgu, priecīgu jauneklību. Viņu sejas ir apgarotas ar tagadnes ideālu meklēšanu, bet skats velģi aizplīvurots, vēŗsas nākotnē. Veinalda paaudzei vairs nebija stingru nodibinātu pamatu. Tā bija pāŗejas jaunatne, kustīga, bohēmiski romantiska, nervōzi sasprindzināta. Melējumi gara laukos tai nebija sevišķi neatlaidīgi, bet tie bija īsti, sirsnīgi. Kas redzēja Veinaldu kā leitnantu modernizētā Œkspīra lugā Amors uz drednauta, tas neizmīrsīs Œo vingro stāvu, asos, noteiktos un tomēr it kā sabudinātos Œestus, smaidoŒo seju. Veinaldam bija skatuves stāja, jauneklīga līksme spēlē, bet dvēselē kaut kas ielauzsts, tikko samanāmi

skumjš, nemierīgs. Tāds viņš aizgāja arī nāvē,
sava laika jaunatnes tipisks pārstāvis, meklētājs,
kam nebija lemts atrast dzīvē drošo pieturu un
ko viegli bija skārušas dailes spārnu vēdas.

J ā n i s V e s e l i s.

JĀŅA VEINALDA
ATSTĀTĀS PIEZĪMES UN
DZEJOĻI

ATMIŅU PĪPE.

Tumst...

Es kūpinu atmiņu pīpi. No viņas dūmiem izveidojas viss bijušais, pārdzīvotais, pārciestais.

Es redzu gažu, gažu cilvēku rindu — tas ir savāds sēru gājiens — varbūt ne sēru, bet atmiņu gājiens.

Man gažā atmiņu virknē veidojas visas tās sejas, visi tie cilvēki, kas manā dzīvē ir nesuši prieku un sāpes; — kas manos ceļos, kaut mazu gabaliņu, līdzī gājuši. Varbūt vieglprātīgas runas, varbūt sapņi, neprāts, ilgas ir bijušas mūsu valodās.

Bet šodien es kūpinu atmiņu pīpi un gažām man iet sēru gājiens.

Man gribas teikt — sēru gājiens, jo atmiņām ir tāda salda burvība — viņas skumdīna.

Man gribas teikt sēru gājiens arī tāpēc, ka nekad tas vairs neatgriezīsies — tas ir apdzēsts uguns, kuŗu nekāds vējš nespēj uzpūst par liesmām.

Viss tas ir kā miglā, kā aiz ūdens — es vairs skaidri nesaredzu nevienas sejas...

Tad pēkšņi ieskanas salda mūzika — strauja,
liesmojoša, jautra!

Viss paliek skaidrs, gaišs . . .

Atmiņu pīpe izkūpināta, sēru gājiens aizgājis.

25. IX 30. g.

PIRMĀ MĪLESTĪBA.

Tas bija toreiz — jā, toreiz, kad debesīm bija daudz dzidrāka krāsa kā tagad; kad ūdeņi bija straujāki, koki zaļāki, ceļi saucošāki — lielākas ilgas... Tas bija toreiz, kad man dīga pirmie spārni.

Cik mīļi domāt par to.

Cik man bija gadu? Varbūt 12, skaidri neatceros, bet palaidnis es biju liels. — «Uguns, ne puika,» tā mēdza kaimiņi teikt.

Neviens grāvis man nebija par platu, neviena sēta par augstu, neviens dīķis par dziļu...

Ai, straujās dienas! Bezrūpīgie gadi!

No skolas nākot, pavasaļa palos, saderēju ar biedriem, ka par pusrubli, toreiz vēl latu nebija, pārbridīšu četras asis plato, pārplūdušo linu mārkū.

Un pārbridu, vai labāk sakot, pārpeldēju, citiem par prieku un sev par patikšanu.

Puikas smējās zemē krizdami, kad otrā pusē izrāpos malā. Jauki jau es izskatījos. Ar māliem no galvas līdz kājām.

Mājās māte pusraudādama teica, ka es tīšā prātā galu meklējot.

Gan jau gals pienāks bez meklēšanas.

Es noskūpstīju māti, un viss bija labi.

Daudz ko man piedeva un nesodīja. Vecāki mani saprata. Nu, ko lai dara, ja man drusku karstākas asinis, vairāk uguns un divkārša bezbēdība nekā citiem.

Jā, tas bija toreiz, kad saule bija spožāka, un man dīga pirmie spārni.

Ai, kā laiki paiet un mainās! Ikkatrs prieka mērs dzīvē jāizpērk ar sāpēm.

Un tagad es sev jautāju, vai drīkstu tik skaļi smieties, vai drīkstu ar nepievērtām acīm raudzīties saulē? Kādreiz es to dariju par spīti, jo citi sacīja, ka saulē nevarot skatīties. Jo vairāk man asaras lija, jo vairāk es skatījos. Kas par to! Tās bija tikai tukšas lāses, tās nesapēja, tās nenāca no sirds.

Jā, kādreiz es skatījos saulē ar nepievērtām acīm — tagad es to vairs nevaru — nedrīkstu!

To tālo, seno, bezbēdīgo puiku, to es vairs nepazīstu.

Tā pārvērties — tā pārvērties!

Daudz gadu ir pāršalkuši zemei pāri, daudz ilgu apklusinātu un daudz sapņu apraktu. Bet reiz bija vasara, kuņas dienas bija zeltu cauraustas, kuņas smieklī bija nepiespiesti, jautri un to atbalss atsaucās katrā silā!

Tāda vasara bija.

Cik mīli domāt par to.

Katra vēsma toreiz bija kā glāsts, un katra die-

na kā nejusts, neparasts brīnums, katrs koks kā brālis.

Nē, nē, tāda vasara vairs nav bijusi nekad. Toreiz naktīm bija spožākas zvaigznes un skaistāki sapņi.

Ūdeņi toreiz bija tīri un lietus silts.

Šī vasara tik dzīvi man palikusi atmiņā tāpēc, ka tā bija prelūde manai pirmajai mīlai.

Ak Dievs, toreiz jau es vēl nezināju, kas tas ir — nezināju to sāpi krūtīs — reizē laimi un mokas. Šīs atmiņas!

Grūti man tagad visu to pateikt. Es vairs neatrodu vārdu tām izjūtām. Tas bija tik savādi, jocīgi!

Likās, kāds kutina tevi, bet smieklī nemaz nenāk.

Ai, ai, šī pirmā mīla! Šī skaistā vasara, kuŗa bija prelūde tai.

Cik mīļi domāt par to!

Tas iesākās tā. Bija dunduru laiks. Toreiz es vēl biju «pulka komandieris». Maniem vecākiem bija daudz bērnu, un šis «komandieŗa» pienākums gāja no rokas rokā. Tiklīdz priekšgājējs bija sasniedzis pieklājīgu gadu skaitu, vai kā mēs teicām: bērniības un jaunības robežu, tā nākošam jaunākajam bija jāuzņemas pulka komandieŗa postenis. Toreiz es vēl stāvēju savu uzdevumu pusceļā.

Jā, bija dunduru laiks — un pret šiem nejaucenīgiem man jau visā savā dienesta laikā bija briesmīgs naidis, jo viņi bez žēlastības mocīja manus karēvjus, kaprāļus un seržantus, kas man sagādāja

lielas pūles, lai savaldītu un uzturētu kārtībā savu kaŗapulku.

Cik reīzu man bija jānoskrienas melnās miesās, kad armija, dunduru vajāta, izklīda uz visām pusēm.

No dusmām raudādams, es skrēju un lādēju šos apaļos asins sunīšus.

Ai, kā es ienīdu šos spindzējus, kas karstajās dienās man uzlika trīs un četrkārtīgu darbu. Bet ļaunums jāatmaksā ar ļaunumu! Kur vien bija izdevība kādu saķert, tas saules gaismas vairs neredzēja.

Jā, tas bija toreiz, kad vēl biju pulka komandieris. Mans stāstījums par dunduriem iznāk tik gaŗš tāpēc, ka mana pirmā mīla stāv ciešā sakarā ar dunduriem.

Tas notika atkal tā: — Bija jauka svētdiena, un māmuļa man, par uzticīgu dienesta pienākumu pildīšanu, piešķīra atvaļinājumu, lai varētu apciemot savus skolas biedrus. Mans labākais draugs dzīvoja pašā skolas mājā. Viņš bija skolas saimnieka dēls. Viņam bija skaista māsa. Es gan viņu nekad nebiju redzējis, jo tā mācījās pilsētā, skolotāju institūtā. Bet apkārtnes ļaudis kā vienā mutē runāja, ka tam Liepiņam gan esot «ziķerīga» meita — varen gudra, iznesīga un «priša». Šogad viņa beidza institūtu un, cik dzirdēju, kandidēja par skolotāju mūsu skolā.

Ženija bija viņas vārds.

Šinī jaukajā svētdienā, aizgājis pie drauga ciemos, es viņu pirmo reizi redzēju.

Skaista jau viņa bija. Kupli, kastāņbrūni mati,

smalki veidoti sejas panti, gaiša ādas krāsa un slaidis augums.

Bet vēl meitene, kas meitene. Vairāk par septiņpadsmit gadiem viņai nebija. Ar strauju galvas pieliecienu es to sveicināju. — Varbūt viņa būs mana nākošā skolotāja. Centos būt gudrs un pieklājīgs.

Vai viņa man patika? — Nezinu. Bija mazliet neveikli viņas sabiedrībā. Tādēļ klusībā ļoti vēlējos kaut Janka, tā sauca manu biedru, mani aicinātu makšķeres apskatīt — un tamlīdzīgas citas lietas pārrunāt, kas mūs toreiz interesēja.

Kad pēc jauki pavadītās dienas pievakarē atgriezāmies, Ženijai bija sanākuši vairāki viesi, visi sirsnīgi smējās un runājās dārza lapenē. Klusi un nemanīti mēs pienācām un apstājāmies uz kāpēm. Es atrados Ženijai turpat aiz muguras. Te kur gadījies, kur ne — spings, viens dundurs uzmetās Ženijai uz pleca. Mans niknākais ienaidnieks. Es aizmirsu, kur es atrados, un kur dundurs atradās. Roka pati no sevis ar maģisku spēku pacēlās, un skanīga pļauka ķēra Ženijas plecu. Dundurs bija manīgāks par manu roku un sitiena brīdī bija pazudis kā cālis kaņepēs, bet Ženija? Ai! kā dzelta viņa pietrūkās un pārsteigta raudzījās manī. Es lielām, mulķīgām teļa acīm lūkojos viņai sejā un izskatījos sarkans kā biete rudens briedumā. Kad pamodos kā no sapņa — apzinājos, ko esmu izdarījis. Visi svešie ciemiņi raudzījās manī. Bija tāds kauns! Domāju, kaut maziņš būtu nomiris, lai nebūtu šis mirklis jāpiedzīvo.

Pēc ilgākas pauzes attapos un atguvu valodu.

— Tur bija dundurs — es muļķīgi teicu un nosarku vēl vairāk.

Visi sāka smieties, bet es stāvēju kā pienaglots.

Jā, šis bija pirmais brīdis, kur man pietrūka apķērības — kur pārgalvība un bezbēdība bija krūmos, bet pats kā izplīkēts stāvēju un nezināju, ko iesākt.

Pēkšņi apcirtos un skrēju, ko kājas nes, caur dārzu, projām uz lielceļu. Mati man plīvoja — ausis bija karstas kā uguns.

Skrēju ar lielu ātrumu. Attapos tikai pašā mājas pagalmā.

* *
*

Jā, tas bija toreiz, kad man bija daudz uguns — daudz neapraktu sapņu — daudz nesagrautu gaisa piļu.

Cik mīli domāt par to.

Šis notikums ar dunduru man bieži lika atcerēties Ženiju.

Dienām un naktīm es piepūlēju savas smadzenes, lai izdomātu kā izlabot nodarīto.

Un tad — jā, tad es rakstīju pirmo vēstuli sievietei.

Žēl, ka neatceros pilnīgi šīs vēstules saturu, bet vēstulē es atvainojos par sitienu, kas bija domāts dunduram. Ak Dievs, cik viss tas naīvi un mīli. Vēlāk, dzirdēju, viņa teikusi, ka es esot ļoti pieklājīgs zēns.

Tas bija domāts par to atvainošanās vēstuli.

* *
*

Vasara beidzās. Atkal jāvelk apputējušās grāmatas no plauktiem un jāsāk domāt par 7×7 , par augstākiem kalniem, par to, kādus Dievs pirmos radījis cilvēkus u. t. t.

Skolā es atkal satiku Ženiju. Viņa bija kļuvusi mana skolotāja. Pirmajā stundā, kad viņa ienāca klasē, es atkal atcerējos pļauku un dunduru.

Jā, pagājušā vasara, pļauka, dundurs un pirmā vēstule bija prelūde pirmajai mīlai.

Dienas gāja — vasara bija aizmirsta.

Es mācījos labi. Skolas biedri mani mīlēja, skolotāji tāpat. — Bet jo sevišķi laipna pret mani bija Ženija.

Kad mūsu klase gāja pastaigāties — mēs pikojāmies, vizinājāmies, bridām pa sniegu. Ženija vienmēr bija pie manis — blakus man.

Vai es viņai patiku ar savu straujumu, bezbēdību?

Varbūt...

Skolā visi mani sauca par Dzīvsudrabu, tik vētrains un nemiera pilns es biju. Ziemas svētki. Eglīte.

Jā, tas bija toreiz... taisni eglītes vakarā. Es deklamēju un dziedāju. Man bija lieli panākumi. Visi smējās kā kutināti, tik jocīgi es toreiz pratu runāt.

Pēc priekšnesumiem nāca rotaļas. Atceros, dziedājām: Kumeliņi, kumeliņi, tu man kaunu padarīji!

Jā, toreiz es pats sev lielu kaunu padarīju. Ženija mani pirmo paņēma zem rokas un grieza riņķi. Kā viesulis mēs griezāties, tik straujš un pārdrošs es biju toreiz. Es izskatījos vecāks un pieaugušāks par saviem gadiem.

Kā viesulis, kā vētra mēs griezāties — es nejutu grīdu zem savām kājām . . .

Ai, straujā sirds! — ai, tālie gadi!

Taisni šai mirklī, rotaļu karuselī es apreibu.

Šī Ženija — ar viņu vien man gribējās griezties vēl un vēl!

Kaut kas, nekad vēl nesaprasts, nepazīts mani kutināja, bet smieklī nenāca. Mazs velniņš bija ietupies sirdī un mocīja. Man nepatika, ja Ženija griezās ar citiem. Pirmā greizsirdība — pirmā mīla!

Un tad — — tad es rakstīju otru vēstuli, daudz muļķīgāku par pirmo.

Es nopirku pastkarti, kur bija attēlots kāds jauneklis, kas dejo ar jaunavu puķainā pļavā. Kartes stūrī bija pantiņš:

Lai dzīvē ejot gaviļējam,

Lai kopā mūžam esam es un tu!

Es tevi vedīšu pa košām puķu leņķiem

Un tevi mīlēt nekad nerimšu.

Ilgi es nēsāju šo karti pie sevis. Ilgi es neuzdrīkstējos rakstīt. Es skūpstīju šo karti, pats nesaprazdams, kāpēc to daru. Es domāju par viņu — daudz, daudz. Vakaros pēc stundu beigām vēl ilgi negāju mājās — gribēju to redzēt.

Es biju apreibis no rotaļu karuseļa ...

Tad es uzrakstīju karti. Ko visu tur nesarakstīju!

Teicu, ka vēlētos, lai ar mums abiem būtu tā kā pantiņā teikts.

Ak tu naivā uguntiņa!

Nogaidījis mirkli, kad viņa viena, es pieklauvēju un, durvīm atveroties, pats nodevu Ženijai brīnišķīgo pastu.

Skrēju pa koridoriem, ap klasēm un nevarēju aptvert, kas ar mani notiek. Jutu zemi degam zem kājām ...

Vēl reiz pārdzīvoju dundura sišanas laiku. Vēl reiz rotaļu karuseli — vēl reiz ...

«Dzidri, tevi skolotāja meklē,» mani aizskāra pie rokas kāds no skolniekiem.

Ko pārdzīvoju šai mirklī?

Domāju: nav nekā briesmīgāka pasaulē kā tagad ieiet pie skolotājas —

Un tomēr es gāju ... Gāju ... Likās, sirdi kāds ar nagiem skrāpē.

Kā degoša ogle es stāvēju Ženijas priekšā — ar acīm durdams grīdai cauri. Viņa klusēja. Pagāja nedaudz mirkļu, bet man likās, ka jau gadiem tā stāvu un esmu novecojis.

«Dzidri, jūs esat sodu pelnījis — ievērojiet. — Ejiet!» tas bija viss, ko viņa par manu mīlu, par manu neprātīgo mulķību varēja pateikt.

Trīs mēnešus es nedrīkstēju viņu uzskatīt. Domāju, atkal kauninās, teiks, ka sodu pelnījis.

*   *
*

Daudzi gadi mani aiznesuši projām no tiem
laikiem, kad prieks bija nebēdīgs, kad debesis bija
zilākas nekā tagad, kad dundurs mani iekūra pir-
mo uguni . . .

Cik mīļi domāt par to!

AKTIERIS.

Es simtkārt dzīvoju un simtkārt atkal mirstu,
Es šodien karal's esmu, rītu — noziedznieks;
Es priester's svēts, es ielas klaidon's, zaglis!
Un allaž, sirds kad sāp, man jātēlo ir prieks.
Man jāiemīl, man jāpieviļ un jālād,
Man ienaid, dusmas, skaudība un spīts!
Man jānes važas, jātērpjas ir skrandās,
Man purpurs jāvalkā un smagais zīds.
Bet viss tas izlikšanās — saldi māņi...
Kuŗš labāk melot prot, to slava vaiņago.
Cik daudzreiz īstenībā gribas raudāt,
Cik daudzreiz jāsmejas, kad brūces asiņo...
Un tā pa pilienam mēs dodam sevi,
Mēs tēlos dzīvojam — nav savas dzīves mums.
Cik daudzreiz riebjas viss. Cik nelaimīgi esam,
Un tomēr cenšamies tik patikt jums.

NETASIR LIELS.

Ne tas ir liels, ko citi augstu slavē,
Ko pūlis gaviļējot tronī ceļ —
Ne tas ir liels, kas pats sev liels jau šķietas,
Aiz lieluma kas citus lielos peļ.
Ne tas ir liels, kas atraidīt var mīlu,
To krustā sist — par visu zaimot, smiet.
Ne tas ir liels, kas mirklī sagrauj dzīvi,
Un viņas drupās iet ar nāvi diet.
Bet liels ir tas, kam sirds kā plašums — tāle,
Kas visu izcietis, no dzīves rūdīts, ass.
Tik liels ir tas, kas soda vietā piedod,
Un savā lielumā prot palikt arī mazs.

S Ā P!

Sāp, nebeidzami sāp!

Ir gars, ir miesa, dvēsele, ir sirds.

Viss sāp!

Es gribu aizmirst visu, mīļš kas bijis,

Kas atmiņās kā balti dūmi kūp.

Nu redzot sapņu ceļus vedam maldos,

Un gaitu gurdenu, kaut soļi bedrēs klūp —

Man sāp, viss sāp!

Kad svešas draugu balsis,

Kad vienaldzīgs pat mīļās mātes glāsts,

Kad, liekas, riebīs cilvēkiem, pats sev un dzīvei,

Kad jāglabā kā grēks šīs dzīves lāsts,

Tad sāp, tad nebeidzami sāp.

Un nav tev cilvēka, kam pateikt vari,

Ka dzīvē esi noguris . . . Un mīļi pieiet klāt,

Kaut mīļi piekļaut skumjās galvu —

Pie krūtīm glausties, sāpes izraudāt.

Sāp, nebeidzami sāp —

Ir gars, ir miesa, dvēsele, ir sirds.

---

*
*   *
*

Viss mans naidš, mans nemiers,
Zaimi un lāsti —
Viss mans dusmu spēks,
Atriebtkāre un ļaunums —
Viss, ko velns un Dievs
Man devis un sajaucis,
Mokas un sāpes asinīs liedams —
Visu to varu es vienā vārdā jums izkliegt:
Mīlu!

---

*
*   *
*

Egles šalc un žūžodamas liecas,
Sniega pārslas vējiem līdzī skrien.
Cauri naktij, cauri baltiem laukiem,
Gavilējot, braucam divi vien.
Tu tik silti turi manu roku.
Sapnis. Ilgas. Laime. Mirklis liegs!
Draugs, vai zini, baltā, skaistā mīla
Irst tāpat kā vējiem pūšot sniegs.
Nedomāt, tik nedomāt, par dzīvi!
Mirklis svēts! Lūk, baltie putni skrien
Cauri naktij, gaŗām ilgām, laimei,
Gavilējot, braucam divi vien.

ATZĪŠANĀS.

Svēta tā stunda, kad satiku tevi,
Sirdī gadiem ilgi tā tvan.
Svēti tie mirkļi, kad mīlēji mani,
Svēts ar' tas neprāts, ko dāvāji man.
Nedomā, draugs, ka nevēlos satikt
Tevi — man dzisusi ārprāta guns!
Nē, draugs, es baidos, ka atkal no jauna
Varētu kļūt es tavs nerrs un tavs suns.
Nedomā par mani tikdaudz ļauna,
Varbūt tiešām esmu drusku slikts,
Bet man sirds arvien vēl pārāk jauna,
Prieka alkst un negrib iet pie bikts.

CIK LABI...

Cik labi ir pēc gaŗām darba dienām
Pa ceļiem saucoŗiem un baltiem tālu iet.
Cik labi ardievas teikt piekvēpuŗām sienām,
Brist pļavā rasotā un skaļi, jautri smiet.
Cik labi visu dot un nevis daļu ziedot,
Cik labi brīvību pēc darba dienas sveikt!
Cik labi tā — ka nav ko nīst, ne piedot,
Ne skaistu patiesību, vai ar' melus teikt —
Cik labi krastu sveikt pēc ilgām dienām,
Kad tumŗos ūdeņos bez gala ilgi braukts.
Cik labi sajusties: — ka nepieder nevienam
Tavs gars, kas darbā dzīts un saukts.
Cik labi ŗķiŗoties sniegt draugam roku
Un nejst sāpes, katram līdz kas iet.
Cik labi dvēŗli jaust kā ziediem pilnu koku,
Kur gaiŗas domas tā kā bites sanot lied.

SAMIN MANU SIRDĪ.

Mirkļi šai tev gribu krist pie kājām.
Samīn manu sirdi, lai tā nekvēlo.
Tik daudz bezgalīgu sāpju manī —
Miera alkstu... Samīn! Pažēlo!
Es tavs suns, kas smilkstot lien un laiza
Savas brūces, kuņas plēsi tu.
Tagad lūdzos: samīn manu sirdi,
Lai tā mīlas vairāk nejustu!
Tās ir ārprātīgas moku dienas,
Ugunsgrēks, kas krūtīs deg un kvēl.
Lūdzos, lūdzos: samīn manu sirdi!
Jeb tev arī mieru dot man žēl?

---

*

*   *

Un ja manis kādreiz nebūs —
Bet varbūt tu būsi vēl.
Atceries, ka nerasniegtā,
Pat aiz dzīves, būs man žēl.

---

*
*   *

Cik dažreiz atmiņas var saldas būt un līksmas,
Tik dažreiz liek tās ārprātīgi ciest.

ILGAS.

Pie tevis savas straujās dūjas,
Ik vakarus, kad krēsla tumst,
Ar neprātīgām ilgām sūtu,
Kad esmu viens, un sirds kad skumst.
Tur viņas karstām spārnu vēdām
Iet lūkot, vai tavs mīlas trauks
Vēl pilns ar dziedinošu veldzi,
Priekš manis, visu mīlais draugs?
Nem manas dūjas savās rokās
Un viņu spārnos veldzi lej,
Lai tās ar ticību uz mīlu
Pie manis, izslāpušā, skrej!

---

*

*   *

Kā prāti, vīnam dzirkstot, kvēlojas un reibst!
Un kaisli vilinot tik liesmaini skan stīgas...
Un soļi gurdenie un dūmu zilais gaiss,
Sauc manī ilgas saldas — neprātīgas.
Kā gribas dvēselei no otras dvēs'les dzert,
Un apreibt, paceļoties ikdienībai pāri,
Un aizlidot un mīlas velgmē gaist,
Kā klusā ezerā pret saules tveici spāri!
Bet vīna mulsums gurdā miegā sauc . .
Ar' zilais gaiss top smags, un atslābst stīgas —
Un beidzas tālais dvēs'les lidojums,
Bet krūtīs sagulst sāpes bezgalīgas . .

TIKAI MAZS SĪKUMS.

Tikai mazs sīkums — mīļš rokas spiediens,
Varbūt pat viltīgs, silts skatiens kā glāsts —
Tikai mazs sīkums šai plašajā dzīvē
Bija mans sāpju un laimes stāsts.
Tikai mazs sīkums — kad krogos un ielās
Nievātam jānes bij jaunības kvēls.
Tikai mazs sīkums — kad degošā naidā
Krustā bij jāsit kāds dievināts tēls.
Tikai mazs sīkums — kad mulstošu prātu
Lādēju to, kas dzīvi spiež nest.
Tikai mazs sīkums — kad mīlai un draudzībai
Lemts bija naidā akmeņus mest.

---

* *

Ak pelni, pelni vēsie —
Viss dzīves ieguvums.
Lai iegūtu šos pelnus,
Bij liesmās jādeg mums.

NĀC, DEGSIM.

Viss mans neprāts, sapņi, mīla un nemiers,
Tie vijas ap tevi.

Apdzēs šo liesmu, ja vari!

Jel uzkur par kvēlošu sārta un sadegsim abi!

Dzīve ir sāpes! — Maz laimes viņā un prieka —

Ko tu vēl gaidi?

Grēks? Nē! Tas vārds tik.

Es zinu, ka tevī kvēl uguns — ko aizliedz pats sevi?

Būs žēl!

Nāc, degsim!

Kad neprāta liesmas vīsiēs mums apkārt, es
skūpstīšu tevi...

Nāc, degsim!

Nāc, izirsim pelnos!

Un ļausimies vējam, lai uzpūš mūs augstākā kalnā,

Kur sāpes un prieks, kur ciešanas, sapņi un mīla,

Kur viss tas, kas meklēts: aizliegts un atļauts —

Viss pasaules kalngals!

Tad raugoties lejā mēs smiesim par dzīves šaurajiem
žogiem.

Es zinu, daudz neprāta tevī un manī!

Nāc, degsim!

Es gribu liesmās sadegt, izirt —
Tik nekvēlot pie lēnas guns!

---

*
*   *
*

Man lāse uzkrita uz karstās pieres.
Bij skaidra nakts, kad zvaigznes mirdz.
Vai ir vēl kāds, kas raud par mani,
Vai kādam sāp par mani sirds? —
Vai kāds to redz, ka brienu maldos,
Ka grēks visapkārt deg un kvēl? —
Vai kāds to redz, ka mokas ciešu,
Vai kādam kļuvis manis žēl?

---

*
*   *

Es tagad saprotu, kāpēc tik daudz man skumju,
Es nācis šurp no sapņotāju cilts.
Uz krastu to, kur dzīves prieks un laime,
Man vienmēr liekas nepārejams tilts.
Un tā es kļīstu apmāts, slims, ar brūcēm,
Ko nedziedē ne miegs, ne laiks, ne grēks.
Šo lāstu nest, ko ļaudis sauc par dzīvi,
Man uzlicis kāds neizprotams spēks.

---

*
*   *
*

Es, prieku mīlot, dzīvē gāju,
Bet apmaldījos viņu meklējot —
Uz skumjām atpakaļ nu nezīnu vairs māju.

ES NETICU.

Es neticu, ka mīla var būt svēta,
Kas aplaimo un pestīšanu dod.
Ai nē, tā tirgus manta lēta,
Par naudu to uz katras ielas rod.
Es tagad saprotu, ka viss, kas ļauns un grēcīgs,
Un netīrs, zems — ir mīlas īstais vārds.
No Dieva rokas, kas ir visu spēcīgs,
Nav radīts tas, no Viņa nav tas skarts.

---

*
*   *   *

Ja mīla pārvērtusies naidā,
Tad tomēr tā vēl mīla ir.
Vēl var to siltais acu skatiens
Par lielu uguns sārtu vērst.
Bet ja vaiŗs naida nav,
Tad mirusi ir mīla.

---

*
*   *   *

Mums vajag krist, ja gribam celties.
Mums vajag melniem tapt, ja gribam balti kļūt.

---

*

*   *

Es neprasu, lai tava mīla
Ar skaidrību man pretim nāk.
Man labāk patīk neprātība,
Ar grēku, kuŗa mocīt māc.
Es neprasu, lai tik pret mani
Tev jūtu uguns liesmās kvēl.
Es zīnu: daudzus mīlējusi
Un mīlēsi pēc manis vēl.
Tik ubagoju tādu nakti,
Kur visas jūtas sadegtu.
Lai pamostoties nezinātu,
Ka pasaulē vēl esi tu.

JEL MELO MAN.

Jel melo man, kaut patiesību zinu,
Ka iziris ir ilgu vijums zvīļš —
Jel melo, teic kā senās dienās,
Ka vēl arvien tev esmu tuvs un mīļš.
Jel nedusmo par manām skumjām,
Kad acīs vakarkrēsla tumst.
Sirds atmiņu un ilgu varā
Kā sašauts putns sevī gumst.
Es lūdzu, melo, teic, ka mīļums
Pret mani tavā sirdī gail.
Lai man no vientulības sāpēm
Un no šīs dzīves nav vairs bail.

MEKLĒŠANA.

Vai nakts, vai rīts, vai tveicējoša diena,
Vai vakars tumst — tu visur līdzī man.
It visos ceļos, laukos, kurp vien eju,
It visur dzirdu, tava balss kā skan.
Es runājos ar tevi krēslas stundās,
Pat strautā skatoties, kur ūdens irdz.
Es redzu tavas aicinošās rokas —
Es redzu acis, kā tās deg un mirdz.
Tu visur esi, katrā manā domā,
Bet īstenībā tevis nav nekur —
Es redzu ceļus saucošus un baltus,
Un apmāts eju meklēt tevi tur.
Vai tas nav lāsts, tā ilgoties un tiekties?
Daudz ceļu izstaigāts, bet nekas neatrasts . . .
Un tā es maldos, meklēju un klīstu
Pats sev un citiem nesaprasts.

---

*
*   *
*

Pieliec savu ausi tuvāk —
Neskūpstīšu to, bet teikšu:
Ja tu mani mīlēt stāsi,
Arī tevi mīlēt beigšu.
Jo sirds man kā malkas šķila,
Viena nevar degt bez tevis, —
Tāpēc labāk, ja es drikstu
Tevi paturēt pie sevis.
Bet ja aiziesi, šī šķila
Pārvērtīsies oglē melnā.
Un es izdzisušās plēnes
Auklēšu tad aukstā delnā...
Tādēļ paliec, — pieliec tuvāk
Savu ausi, lai es saku:
Ka mums priecīgāk un vieglāk
Kopā iet šo dzīves taku.

LŪDZAMĀ DIENĀ.

Ar vēja šalkām jaucas dunot zvani
Kā skumjas ērģeles, kam svešs ikkatrs prieks.
Šai dienā lūdzos, draugs, vairs nesāpini mani,
Jau tā es dzīvē jūtos pārāk lieks.
Iet citi baznīcā ar gaišu, cēlu sirdi,
No grēka nastas brīvot dvēs'li sev.
Bet kur lai es? Draugs, paklausies, draugs dzirdi:
Es dzīvoju šo dzīvi tikai tev.
Un šodien man kā senās tālās dienās —
Tas toreiz bij, kad tev vēl biju svešs.
Man gribas būt tur augstās, baltās sienās,
Kur tālā pakalnē slēpj torni šalcošs mežs.

REIZ...

Ai, reiz sapņojām par tāliem, baltiem ceļiem,
Kuņš roku rokā iesim mēs.
Pāri saule līs, un vēji žūžos,
Un pie kājām sanēs kamenes.
Cauri birzīm, kuņš rīts vēl snaudis,
Skriesim tā, ka mati zaros irs.
Un uz kājām, un uz basām kājām
Rasas pērles, baltas pērles birs.
Un kad birzīj cauri pļavas malā,
Tur, kur cīruļdziesmās gaisi san —
Visam mūžam, ziedu zvaniem zvanot
Savu sirdi dāvināsi man.
Reiz mēs sapņojām. Nu izstaigāti ceļi.
Pelēks mākonis virs birzes snauč.
Sapņu ceļos staigā skumji veļi,
Rudens novakaram mūsu sapni pauž.

---

*
*   *
*

Gan būs reiz miers, kaut dzīves skaistie krasti
Ar saviem maldugūņiem man vēl mās.
Bet būs vienalga — mīlu, sāpes, laimi —
It visu, visu miera plivurs klās.

---

*
*   *
*

Es gribu mirt tai pasaulei un ļaudīm,
Kur sevi pazaudējis mīlā es.
Un veļos aizejot just spārnu šalku,
Kas pretim skaidrībai un mieram nes.
Man gribas mirt un cauri nāves tumsai
Bez tevis iet, kur mīlas nepazīst.
Viens miršu, tā kā dzimis, sājju jūrai,
Lai paradīzes mierā visas vainas dzīst.

PALDIES PAR TO.

Paldies par to, ka milējāt jūs mani
Kaut domās vien.
Šīs atmiņas, kā pavasaŗa zvani
Man dvēs'lē dzied.
Paldies par to, ka pievilāt jūs mani.
Ir sāpju daudz...
Skan skumĵi pavasaŗa zvani,
Un sirds man raud.

ES UN MANS LEPNUMS.

Es un mans lepnums ejam roku rokā,
Gan naidīgi, bet slēgti burvju lokā.
Es gribu tā — mans lepnums nepiekrīt,
It kā mums lemts dien' dienas nažus trīt.
Es sabrucis uz sliekšņa, mokās raudošs,
Tā alkstu laimes, mīlas druskas kaut;
Bet lepnums mans, tik izsmejošs un draudošs,
No dzīves izlūgties neko man negrib ļaut!
Un ja es kādam naidā darij's pāri
Un sāpes dedzis viņa dvēselē,
Tad lepnums mans par to tik smejas kāri.
Iet nolūgties, sniegt roku . . . To tik nē!
Es un mans lepnums ejam roku rokā
Gan naidīgi — bet slēgti burvju lokā.
— Teic, lepnums mans, ko darišu es tad,
Kad draugu nebūs vairs, bet tikai tie, kas peļ?
— Ko zemojies, tas bilst, kam velti sevi nievā?
Ir vientulībā stiprais galvu ceļ!
Bet, lepnums mans, ko darīt tad,
Ja visu atstumts, nievāts, pulgots, smiets —
Es ceļmalā kā ubags saļimtu.

— Tad būsi moceklis, tu būsi svēts.
Un tā mans lepnums mani vienmēr veic.
— Bet, tagad, teic:
Ko tad, ja reiz aiz žēlastības tiktu aicināts,
No bagātnieku galdiem saņemt druskas.
Nu teic, ko darīt tad, ai, lepnums mans? —
— Nekā es neaizskardams gažām paietu.
Ar spīta smīnu galvu paceltu,
Kā lepnis atamans!
— Es apmulstu,
Bet piekrist nevaru,
Un saku tam:
Jā, lepnums mans,
Tu esi liels!

---

*
*   *
*

Par skaistiem meliem pārdevis es dzīvi,
Pret rampas gaismu sauli mainījies.
Un īsto jūtu svēto, dziļo veldzi
Par izdomu, priekš jums, es atdevis.
Pats sevi sajaucis ar simtiem tēlu.
Vairs nezīnu, vai pats vai lomā es?
Te liekos draugs, kuŗš upurēt spēj visu,
Te atkal skopulis un riebiņš nodevējs.

---

*
*   *
*

Es teikšu — sveiks! Un nolaidīšu plakstus,
Nav jāredz tev kā skropstās neprāts mirdz.
Lai liekas tev, ka viss ir tikai spēle,
Un krūtīs tikai Arlekina sirds.
Es teikšu — sveiks! Un glēvi sniegšu roku
Kā atvadās, kad vienaldzība šķīr.
Es projām iešu, lepni celtu galvu,
Un izlikšos, ka nav nekā kas ir.
Es teikšu — sveiks! Aiz pirmā ielas stūŗa
Tad sabrukšu es vientulībā rakts.
Vēl reizi pēdējo es teikšu — sveiks, tik klusi,
Ka sadzirdēt to varēs tikai nakts.

---

*
*   *
*   *

Es nīstu cilvēkus! Par daudz tos mīlēj's esmu,
Arvienu vairāk naids man krūtīs kāp.
Man gribas izkliegt, izraudāt šo lāstu,
Kas nāk ar atmiņām un nebeidzami sāp.
Es skreju naktī lietainā un aukstā,
Es kļīstu ielās ārprātīgs un ļauns.
Es nīstu cilvēkus! Es nīstu, nīstu, nīstu!
Ka mīlējīs, par to man tagad kauns.

TU MANI MĀCĪJI...

Tu mani mācīji mīlēt dzīvi, ļaudis un zemi.

Es mīlēju tos —

Atdevu savas jūtas kā liesmu, kas

Manī bij degta.

Atdevu dzīvei un ļaudīm.

Atdevu smiedams ar mīlu, ar prieku,

Jo tu man to mācīji, labais!

Bet kāds nu es esmu?

Kas manī?

Tukšs trauks, kur sakrāts bij viss tas,

Ko atdevu smiedams ar mīlu.

Nu pats tik kails es!

Kur sildīt gan dvēs'li, kad salst man?

Pie dzīves un ļaudīm un zemes?

Kur sildīt? ..

Bet vēl es došu — jo tu mani mācīji mīlēt —

Es došu ...

Dzīvei ko dot man vairs nava,

Ļaudīm jau atdevis visu — —

Zemei, zemei es došu! —

Sevi!

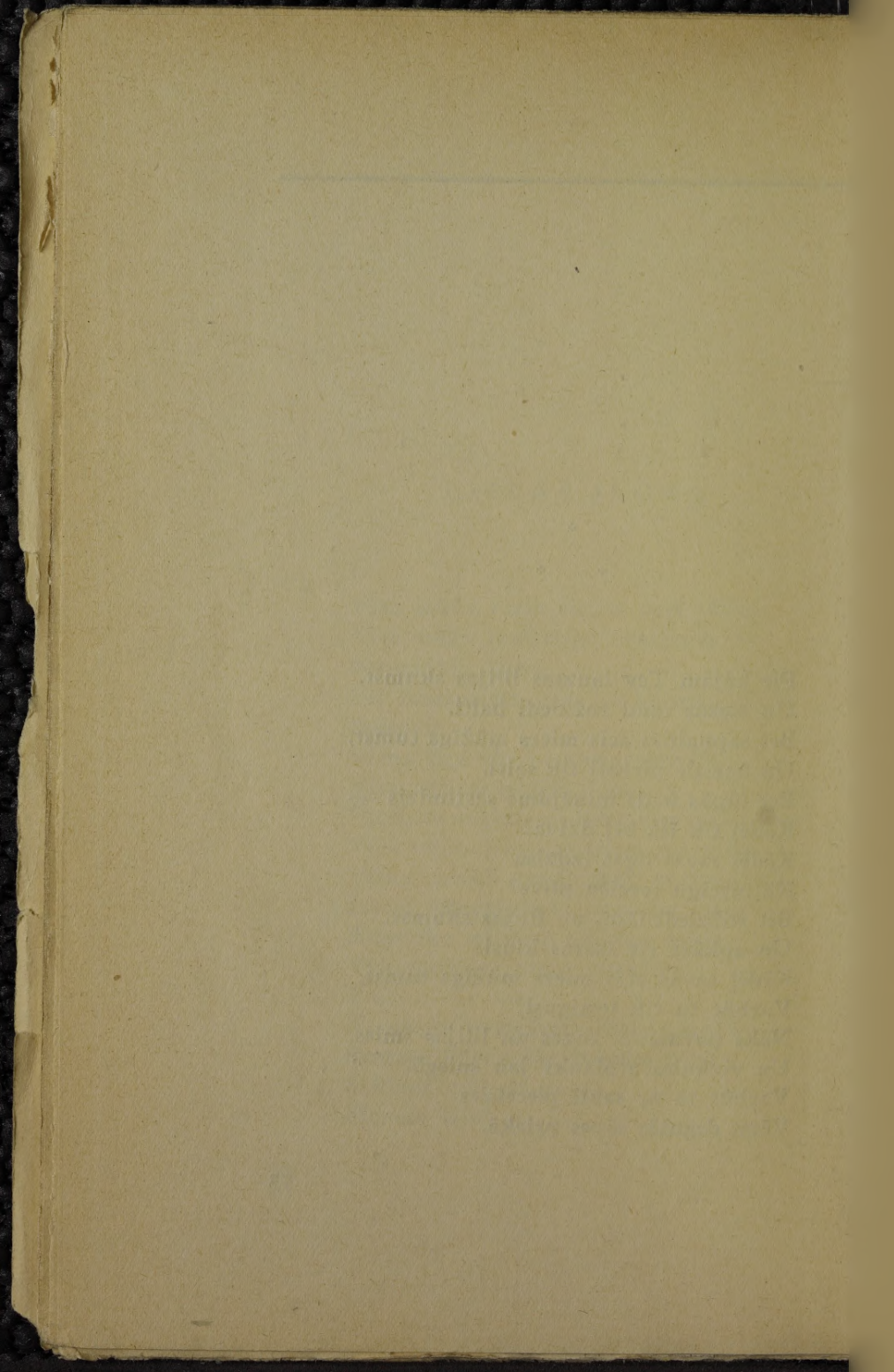
LIELĀS ILGAS.

Visu mūžu esmu tiecies pret tālēm,
Visu mūžu raudzījies zvaigznēs —
Nu pagājis laiks,
Bet nenasniegts viss, ko kārojis, tvīcis.
Izdedzis . . .
Viena ilga vēl — viena vissvētā,
Visas dzīves pēdējā doma:
Pacelties augšup un lidot virs mākoņiem
Vējā izplēstiem, šalčošiem spārniem . . .
Vienu mirkli tuvāk būt zvaigznēm!
Izjust visspalgākās pasaules sāpes —
Augstāko mīlu un dziļāko naidu.
Visu izdzīvot vienā mirklī!
Tad — — —
Nesniegto zvaigžņu vilšanās mokās,
Šausmu kliegdošās dvēseles stīgās
Sakļaut spārnus un —
Mesties lejā!

---

*
*   *
*

Pie kājām Tev lauztas lilijas skumst,
Un matos raud rožziedi balti.
Bet sapņainās acīs miers mūžīgs tumst,
Un karstie pirksti tik salti.
Bet lūpās kāds minējums sastindzis —
Kādēļ tik īsa bij dzīve?
Kādēļ tavas ilgas izdzisa
Kā niecīgu svecišu plīve?
Bet rožziedi lāso, un lilijas skumst,
Un apkārt rit asaras klusi.
Kādēļ tavās acīs miers mūžīgs tumst,
Varbūt tu tik iemigusi?
Nāks pavasar's, rozes un lilijas smies,
Un vizbules atplauks jau sniegā.
Varbūt tu ar sauli piecelsies
Vērst degošās sāpes priekā.

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lap. p.
Ievadam, Hugo Vitols	5
* * * Visvalds Jankavs	15
* * * Emīlija Bērziņa	17
* * * Jānis Veselis	19
Jāņa Veinalda atstātās piezīmes un dzejoļi	21

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309046461

20 JUNI 1958